

**ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА
Управног Одбора
Регистра Националног Интернет Домена
Србије**

за 2013. годину

Основни циљеви

Настављајући остварење задатака и зацртаних циљева које је Управни Одбор дефинисао у Плану и програму за 2012. години, у 2013. се започето наставља, уз дефинисање неколико нових суштинских циљева. Они су одређени према дефинисаним циљевима и делатностима у Статуту Фондације, али и према ситуацији у земљи и самој Фондацији, као и према суштинским проблемима који су до сада ометали рад Фондације.

Имајући ово у виду, основни циљ који је дефинисао УО за 2013. годину остаје непромењен: **унапређење пословања РНИДС кроз побољшање постојећих и увођење нових пословних решења, побољшање интерне и екстерне комуникације и сарадњу са свим заинтересованим актерима, у циљу квалитетнијег и поузданијег функционисања сервиса и даљег повећања броја регистрованих домена.**

Током 2012. године започето је, али и завршено, више стратешких питања од којих су најважнији: израђен је нови Статут и бројни произилазећи акти; тиме су у потпуности задовољене обавезе преузете Споразумом са Министарством за Телекомуникације и Информационо друштво, у за то предвиђеном року. Започет је процес набавке новог софтвера, а претходно су дефинисани сви технички елементи за унапређење постојећег, као полазна основа за набавку новог или надградњу постојећег. Започета је израда прве Петогодишње стратегије фондације, на којој ће се ослањати сви будући Планови и програми Фондације. На пољу хардвера, извршена је набавка и инсталација свих виталних компоненти система, које су довеле до повећања сигурности, безбедности и обезбеђење Споразумом преузетих обавеза. Посебно истичемо свеобухватне припреме у сарадњи са ОР-овима за имплементацију DNSSEC.

За 2013. годину УО је одредио следеће основне активности:

1. **Стварање услова за повећање броја регистрованих (и обновљених) .рс и .срб домена;**
2. **Завршетак процеса набавке новог софтвера за регистрацију домена;**
3. **Заокруживање концепта корпоративног управљања;**
4. **Израда Петогодишње стратегије РНИДС-а;**
5. **Наставак рада на увођењу DNSSEC-а и увођење IPv6**

Све ове активности биће реализоване као самосталне или у оквиру редовних послова УО и Канцеларије.

Инфраструктура

Када је у питању **IPv6**, сва до сада купљена опрема подржава увођење овог новог протокола без додатних трошкова, али је потребна минимална додатна инвестиција за формирање мешовитог експертског тима, сачињеног од екстерних чланова и стручног тима Канцеларије, који би направио детаљан план имплементације и проверу несметаног и једновременог функционисања оба протокола у нашој мрежи. Како је у свету, а посебно код нас, IPv6 конективност (односно број мрежа које већ сада подржавају овај протокол) на релативно ниском нивоу, фокус у раду и реализацији буџета предвиђеног за инфраструктуру стављен је на остале пројекте, а пре свега на стручне консултације и стварање предуслова за побољшање постојећег или избор новог софтверског решења за регистрацију домена. То никако не значи да се одустало од увођења IPv6: формирање експертског тима се очекује у **првом кварталу 2013. године**, а за имплементацију IPv6 РНИДС ће бити **потпуно спреман у другој половини 2013. године**.

Из плана рада за 2012. годину остала је отворена набавка Enterprise сервера за увођење нових апликација и растерећење хардвера који је већ у употреби. Ова набавка ће бити извршена паралелно са израдом софтвера за регистрацију домена, како би се оптимизовао хардвер према комплетним захтевима софтвера.

Приоритетни задатак за 2013. годину, поред унапређења постојећег или набавке новог софтвера за регистрацију домена, биће дефинитивно и наставак рада у смислу неопходних ставки за увођење DNSSEC-а, као наставак активности започетих у 2012. години, када је направљен план рада и одржана обука (радионица) за све Овлашћене регистре под покровитељством РНИДС-а. Имајући у виду све предузете кораке на анимирању ИТ јавности у Србији, као и остварен одзив на ову иницијативу Канцеларије, која се дешавала средином године, јасно је да ће бити неопходно додатно ангажовање у циљу увођења DNSSEC-а и подизања нивоа безбедности свих заинтересованих регистраната на виши ниво. РНИДС је свесно преузео водећу улогу и одлучни смо у намери да наставимо у овом смеру и заокружимо пројекат који је започет у 2012. години. **Реализација током целе године.**

Корпоративно управљање

У току је израда докумената који су наведени у прелазним одредбама новог Статута, а у ту сврху су формиране и посебне радне групе. УО ће интензивно наставити рад на формирању неопходних предуслова за оснивање нових тела, а у складу са временским оквирима наведеним у Статуту. **Завршетак је предвиђен за прву половину године.**

Поред израде нових, УО интензивно ради на имплементацији свих надлежности које ове године донесени акти прописују, па ће се током 2013. године вршити послове надзора над радом директора, прегледом пословне документације, пословних књига и докумената из оквира надлежности директора Фондације. У поступку спровођења надзора Управни одбор ће користити и све резултате до којих је дошао интерни ревизор из домена његове надлежности. Планира се увођење Интерног ревизора почетком другог квартала.

Као документ који ће бити први пут донесен у оквиру Фондације, УО са посебном пажњом приступа изради Петогодишње стратегије. Ова стратегија ће, у

поступку израде, бити достављена Конференцији суоснивача ради консултација, а садржаће поред осталог и комплетну анализу ситуације у земљи и окружењу, као и предикцију кретања тржишта домена у наредних пет година.

Истовремено, наставиће се увођење процедура за увођење ИСО27001 стандарда.

Техничка унапређења и образовање

У првом кварталу очекује се завршетак пројекта **софтвера за регистрацију домена**. То је друга фаза посла који је назначен као један од примарних циљева овог УО, а који је започет током 2012. године. По завршеном послу у року по потписаном уговору, извршиће се презентација пројекта новог софтвера на скупу са овлашћеним регистрима и свим другим заинтересованим за ову тему. Након овога, приступиће се избору извођача у завршној фази набавке новог софтвера - Расписивање тендера , избор и потписивање уговора.

У првом кварталу планирано је и да се изради концепта за пројекат **”Помоћ овлашћеним регистрима у развоју пословања”**, као и презентација и анализа концепта тог пројекта на скупу са овлашћеним регистрима. Тај пројекат обухватио би две паралелне активности: активности у области маркетинга и активности у области техничког усавршавања регистрације домена. Напомињемо да су све до сада активности према овлашћеним регистрима биле усмерене на заједнички маркетиншки наступ на тржишту.

За **други квартал** планиран је наставак континуираног унапређења знања и вештина, пре свега запослених, али и свих других субјеката који раде у телима РНИДС (члановима УО, радних тела и слично), на теме:

1. Предавање и практична обука за оптимално подешавање и отклањање проблема у подешавању ДНС сервера,
2. Подсећање на важност и технички аспект примене DNSSEC,
3. Предавање и практична обука за сигурносна подешавања сервера.

Напомена: Ова активност можда излази из оквира послова регистрације домена

јер се више тиче хостинг сервиса , али сматрамо да помоћ овлашћеним регистрима да повећају безбедност својих сервера има вишеструке користи: смањује се потенцијални број националних домена чији ће интернет сервис бити компромитовани и злоупотребљени, показује да водимо бригу о интересима регистраната и својих партнера / овлашћених регистара, оставља више времена овлашћеним регистрима да се баве пословима регистрације домена

Такође, треба искористит прилику да се представи пројекат "Помоћ овлашћеним регистрима у развоју пословања"

У току трећег квартала започиње реализација пројекта "Помоћ овлашћеним регистрима у развоју пословања".

За **четврти квартал** предвиђена је презентација бета верзије новог софтвера и тестирање софтвера у сарадњи са овлашћеним регистрима са тежиштем на прибављању повратних информација.

Осим ових активности за остваривање основне функције РНИДС-а у наредном периоду требало би радити на стварању имиџа РНИДС-а кроз учешће у текућим и покретање нових пројеката на међународном и локалном нивоу. Модел за успешну реализацију ових активности могао би да се нађе на примерима европских регистара који су достигли завидан ниво развоја и позиционирали се као нисиоци развојних активности у Интернет заједници и међународним телима (ICANN, CENTR, RIPE,...). Пракса је показала да активна сарадња са академским институцијама омогућава овакву врсту активности националних регистара, а истовремено унапређује и повећава образованост кадрова у области Интернета, посебно ДНС-а. РНИДС не само да има дугогодишњу успешну сарадњу са академским институцијама, пре свега са ЕТФ-ом, већ и у свом финансијском плану има издвојена средства за финансирање дипломских, магистарских и докторских радова. Та

средства могу успешно бити искоришћена за позиционирање РНИДС-а као носиоца развојних и едукативних пројеката на локалном, регионалном и глобалном нивоу.

Чланови РНИДС-а су на међународним скуповима присуствовали презентацијама и имали велики број контаката са националним регистрима и институцијама које учествују на пројектима за унапређење алата, сервиса и процедура за што успешније пружање ДНС услуга. Доле је листа неких пројеката на којима би РНИДС могао да учествује (већ остварени контакти и показана заинтересованост партнера за сарадњу са РНИДС-ом), као и пројекти на којима би РНИДС могао да настави активан рад или покретање нових пројеката који су од значаја за локалну и међународну Интернет заједницу.

Развој и тестирање IDN е-маил сервера – Неколико институција се више година бави развојем IDN е-маил сервера. РНИДС је имао контакте са Афилиас-ом који се већ неколико година бави овом проблематиком и већ има производ који омогућава пријем и слање е-маил порука уз употребу карактера који су ван ASCII опсега. У првом кораку улога РНИДС-а би била тестирање постојеће апликација, а Афилиас је показао заинтересованост и за укључивање РНИДС-а на даљем развоју и унапређењу IDN е-маил сервера. За РНИДС би било значајно да у раној фази има приступ апликацијама које подржавају IDN што би створило услове за агресивнију кампању и евентуално повећање .срб домена и популаризацију ћирилице.

Тестирање 4 водећа ДНС сервера – ISC (произвођач BIND-а) и чешки регистар cz.Nic покренули су пројекат тестирања четири водећа ДНС сервера (Knot, Yadifa, NSD/Unbound, BIND) у различитим окружењима. Пројекту су се придружили следећи ccTLD регистри и институције које се баве ДНС услугама NL, DE, CZ, I root (Netnod SE). Shane Kerr из ISC-а показао је заинтересованост да се и РНИДС прикључи овом пројекту. У овом тренутку сви сервери које РНИДС користи су BIND, али је пракса показала да, из разлога сигурности, треба користити сервере различитих произвођача. Са техничке стране РНИДС је планирао замену једног од примарних

BIND сервера неким другим сервером (извршиће се потребна анализа) и евентуално увођење скривеног мастер (hidden master) сервера па би се и активно учешће на овом пројекту поклопило са потребама за унапређење сервиса DNS-а који РНИДС пружа корисницима.

Наставак сарадње и даљи развој софтвера за проверу „здравља“ DNS сервера
– Успешна сарадња са ЕТФ-ом на овом пројекту, и заинтересованост коју су показали учесници ЦЕНТР конференције у Бриселу на којој је в.д. директора презентовао прелиминарне анализе DNS сервера за .рс и .срб домене, показују да би било корисно наставити сарадњу на даљем развоју ове апликације. Осим техничких информација које би РНИДС-у и корисницима омогућиле да отклоне све грешке и/или могући сигурносни пропусти у конфигурацији DNS сервиса, РНИДС би веома брзо могао да буде сматран за релевантног партнера у области анализе DNS сервиса и повећању његове сигурности. Прелиминарне анализе су показале да велики број корисника, укључујући и ОР-ове, има озбиљне пропусте (па и сигурносне) у пружању DNS сервиса. Алат за анализу рада DNS сервиса омогућио би свима могућност једноставне провере њиховог рада и омогућио би брзо и ефикасно отклањање грешака.

Анализа WEB садржаја .рс и .срб доменског опсега – Појавом све већег броја доступних (Опен соурце) алата за обраду и складиштење великог броја података по угледу на Гоогле, отвара могућност и РНИДС-у да скенира и анализира садржаје и начине употребе .рс и .срб домена. Све већи број националних регистара анализира понашање корисника и Веб садржаје у одговарајућем националним доменским просторима. Оваква анализа пружила би релевантне податке не само о Интернет сервисима који су заступљени, већ и о понашању регистраната, што би омогућило боље усмеравање маркетиншких кампања РНИДС-а, као и укључивање привредних субјеката и владиних институција за таргетирање одговарајућих сегмената корисника.

Производња HSM уређаја – Контакти са Др Ричардом Ламбом (Richard Lamb) из ICANN-а учиниће доступним детаље за израду јефтиних HSM уређаја за имплементацију DNSSEC-а. У овом тренутку на светском тржишту не постоје HSM уређаји са повољном ценом, и многи, чак и богатији регистри налазе се у ситуацији да размишљају о софтверском креирању и чувању кључева. Овакав приступ знатно појефтиније имплементацију DNSSEC-а, али је сигурност таквих система угрожена и отвара могућност компромитовања и злонамерне употребе кључева за потписивање зонских фајлова. РНИДС као један од приоритета у наредном периоду има и имплементацију DNSSEC-а. Логично је, и потребно да имплементација DNSSEC-а задовољава минималне стандарде за обезбеђење сигурног креирања и чувања кључева. Из тог разлога, разматрана је могућност производње HSM уређаја према плановима Др Ричарда Ламба и на бази искуства регистара који су ово решење већ имплементирали. Овај пројекат би могао бити проширен на реализацију целог система који би, осим производње самог HSM уређаја, обухватао и апликацију за потписивање зонских фајлова и дистрибуцију ка DNS серверима.

Додатно, УО ће иницирати израду неколико техничких планова и анализа:

1. Израда плана за нерегуларне ситуације (Disaster recovery plan);
2. Израда плана и годишња провера сигурности и стабилности система (РНИДС – план; спољни сарадници);
3. Анализа потреба и могућности увођења додатних сервиса за претраживање података РНИДС-а по различитим договореним критеријумима (плаћена услуга). Такође и давања информација о новокреираним и тек истеклим доменима на Веб сајту РНИДС-а;

Развој пословања (маркетинг и односи са јавношћу)

У току 2013. године, стратегија у маркетингу и односима са јавношћу преселиће фокус на бренд кампању а не на продајну, са нагласком на едукацију и даље профилисање организације као стручне у јавности. Самим тим ће активности у делу односа са јавношћу да се интензивирају, док би се за маркетинг кампање смањио буџет у односу на 2012. годину.

Такође, планирано је одржавање традиционалног ДИДС-а (у другом кварталу) и Програм подрске пројектима 4ПИ (први и задњи квартал). У ту сврху, издвојене су циљне групе којима ће се кроз кампање обраћати РНИДС, а које су произашле из основних интереса фондације и циљева за ову годину, а све са циљем позитивног одраза на укупно пословање РНИДС-а:

1. Циљна група: **ОПШТА**; Опис: Становници Србије, уже посматрано они који користе Интернет.
2. Циљна група: **НЕПОСРЕДНИ КОРИСНИЦИ ДОМЕНА** (власници фирми, запослени у маркетингу, бренд тиму или ИТ сектору компаније...) и **ОНИ КОЈИ ЗА РАЧУН СВОЈИХ КЛИЈЕНАТА РЕГИСТРУЈУ ИНТЕРНЕТ ДОМЕНЕ** (самостално развијају веб сајтове, раде у дигиталној агенцији, маркетиншкој или ПР агенцији...),
3. Циљна група: **општи и специјализовани медији** (новинари, уредници) и утицајни интернет појединци (твитераши, блогери, предавачи, консултанци итд.)
4. Циљна група: **суоснивачи и потенцијални суоснивачи**; Најзначајније компаније у Србији, чији главни бизнис није заснован на Интернету, али не могу да послују без њега (нпр. банке, осигуравајућа друштва, мобилни оператори, велики системи итд.). То су компаније чији фокус није само на технологији, већ су заинтересоване и за то како се развијају садржаји и сервиси и, уопште, Интернет у Србији.
5. Циљна група: **ОР-ови и потенцијални ОР-ови**; Фирме које се на неки начин баве интернетом и могле би да остваре додатне приходе на овај начин.

6. Циљна група: **државне институције, политичари**; Доносиоци одлука у областима које су од виталног значаја за РНИДС.

7. Циљна група: **интернационална удружења и страни регистри и ОР-ови**; Стручна удружења која окупљају организације нашег профила, као и све сродне организације у Европи и свету

Управни Одбор ће иницирати на основу ових грубо подељених Циљних група, израду Стратешког плана за маркетинг и односе са јавношћу за 2013. годину, до краја првог квартала.

Циљеви:

1. повећање броја суоснивача за 20% и корисника домена за 9%, чиме би цена домена у динарима остала иста, а повећао се фонд средстава за развој пословања РНИДСа и Интернет заједнице.
2. Дефинисање стратегије за унапређење позиције и сарадње РНИДС-а са локалном Интернет заједницом и домаћим и међународним институцијама.
3. успостављање сарадње са стручним друштвима и организацијама на националном, регионалном и међународном нивоу
4. јачање локалног, регионалног и националног имиџа
5. употреба савремених информационих технологија у раду и презентовању РНИДСа

У сврху остварења циљева, УО је поставио стратешке елементе за њихово остварење:Ђ

1. Информативни: успоставити сарадњу са свим институцијама које се баве српским језиком као што су Филолошки факултет, Филолошка гимназија, Српска академија наука, Институт за књижевност и уметност, Институт за савремену историју, Ректорат БУ, Министарство за науку. Потписати најмање 6 Уговора о пословној сарадњи са овим институцијама.
2. Успоставити комуникацију са српским организацијама у дијаспори. Успоставити сарадњу и са појединцима у дијаспори који раде за интернет

компаније. Развити сарадњу са најмање троје колега на пројектима 4ПИ, ДИДС 2013, и других.

3. Успостављање директне сарадње са другим националним регистрима и оровима из иностранства - претходно
4. Инклузија: успоставити сарадњу са свим интересним групама које су недовољно укључене у пословне процесе. Направити сарадњу са по једном организацијом за родну равноправност, верске и националне мањине, особа са посебним потребама.
5. Одржавање скупова поред ДИДС-а и дана Фондације (јул) , укључити се у рад и организацију округлих столова са ДИС, ресорним Министарством, ДИПЛО фондацијом и другим невладиним организацијама које се баве развојом интернета. учествовати у реализацији три догађаја. Одржавање једног међународног скупа. У првој половини 2013. спровести 4ПИ.
6. Емотивни циљ: Повезати и идентификовати кориснике са .РС и .СРБ доменом кроз едукацију. Започети одржавање традиционалних месечних скупова посвећених развоју Интернета на доменима Републике Србије са темама
  1. заштита ауторских права на Интернету
  2. е-трговина на .рс доменима
  3. злоупотреба интернета
  4. он-лајн образовање
  5. сигурност и безбедност
  6. дигитални идентитет
7. Едукација – размотриће се могућност уласка у образовни систем Србије кроз такозвану блок наставу у средњим школама, уз учешће на конкурсима за добијање дозволе од ресорног министарства за извођење наставе. Пилот пројекат биће остварен до краја првог квартала. Такође, наставиће се сарадња са факултетима и високообразовним установама зарад едукације заинтересованих о темама од значаја за РНИДС.

Студије истраживања: Одабрати партнера за студију истраживања о корисницима .рс и .срб домена и њихову примену. Такође треба урадити: Истраживање за потребе оглашавања. Ова истраживања тржишта укључују Студије праћења у циљу: Истраживања која прате учинак промоције. Учинак промоције се мери упоређивањем раста и/или пада продаје домена пре и након промоционог деловања.

УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОДАЈЕ: Анализираће се ценовна политика према приликама у земљи током 2013. године, и сходно томе спроводиће се акције сезонских попушта и бонуса (пакети домена). Размотриће се и могућност уређење продајних места ОР-а кроз брендирање РНИДС-а.

Као један од ефикасних начина за проширење тржишта, УО ће отворити јавну расправу на тему увођења страних регистара на наше тржиште. Посебно ће се разматрати и могућности давања бекенда другим националним регистрима и уопште комерцијалног наступа РНИДС-а на другим тржиштима, посебно у земљама у окружењу.

У Београду, 24. децембар 2012. године

Председник УО

Драгомир Васиљевић